

TEZĂ DE ABILITARE
DOMENIUL FILOLOGIE

**Discursul specializat în limbile romanice:
analiză, traducere și terminologie**

**Specialised discourse in Romance Languages:
Analysis, Translation, and Terminology**

REZUMAT/SUMMARY

Lect. Dr. CRISTINA VARGA
Departamentul de Limbi Moderne Aplicate
Facultatea de Litere
UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

2026

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

Teza de abilitare reprezintă o trecere în revistă a întregii noastre activități academice, reunite sub un titlu sugestiv *Discursul specializat în limbile romanice: analiză, traducere și terminologie*, titlu care ilustrează preocupările noastre de cercetare, didactice și academice. Această lucrare construită ca o narațiune la persoana I, conturează parcursul nostru universitar urmărind mai multe paliere în care se evidențiază *activitățile științifice, activitățile profesionale și cele de reprezentare academică*. În afară de o privire aruncată asupra trecutului, lucrarea se dorește a fi și o proiecție înspre viitor, o trecere în revistă a planurilor și a perspectivelor de dezvoltare personală și profesională pentru anii care vin.

Pornind de la aceste premise, teza de abilitare devine o introspecție academică în care autorul caută coeziunea și continuitatea unei cariere care se formează pas cu pas, care nu are neapărat un parcurs liniar, ci se aseamănă, mai degrabă, cu o rătăcire printr-un labirint sau cu o aventură pe o mare învolburată. Totuși, privirea aruncată în urmă, peste ani întregi de activitate, ne permite să observăm un fir conducător, un element care își manifestă constant prezența în ceea ce scriem, în ceea ce predăm sau în ceea ce organizăm în cadrul facultății sau a universității noastre. Pentru noi, acest fir al Ariadnei care ne-a condus de-a lungul anilor este, așa cum constatăm introspectiv în această teză de abilitare *Discursul specializat în limbile romanice*.

Concept poliedric, *discursul specializat* se lasă studiat din perspective multiple, dintre care, așa cum reiese și din teza noastră de abilitare, am abordat aspecte precum: *analiza discursului specializat* (discursul electronic, interacțiunile comunicative, crearea identităților discursive), *traducerea specializată* (în special traducerea audiovizuală și subtitrarea de film) și *terminologia* (crearea de glosare, neologia terminologică, terminologia în limbile romanice etc.), preocupări care, odată cu trecerea timpului, s-au materializat într-o listă consistentă de publicații științifice.

Discursul specializat constituie liantul întregii noastre activități, este un concept pe care îl explorăm și pe care încercăm să îl descriem încă de la primele cercetări publicate. Un concept care continuă să-și dezvăluie noi fațete odată cu trecerea timpului și în studiul căruia se reunesc perspective diferite de abordare teoretică. În afara complexității sale, este un domeniu pasionant de cercetare, care surprinde și atrage. Un domeniu teoretic și profesional pe care, dacă ni se va permite, am dori să îl facem cunoscut și altora, transmițând cunoașterea pe care am acumulat-o până în prezent și pasiunea pe care o avem pentru acest domeniu.

Având în vedere toate acestea, prezenta teză de abilitare dorește să detalieze experiența noastră didactică, de cercetare și de reprezentare academică, dobândită de-a lungul timpului, cu scopul de a susține motivația și competențele noastre de a îndruma teze de doctorat în domeniile de specializare în care ne-am format de-a lungul anilor.

II. PREZENTARE GENERALĂ A PREOCUPĂRILOR DIN DOMENIUL ȘTIINȚIFIC, PROFESIONAL ȘI ACADEMIC

II.1. Preocupări științifice

Această primă secțiune a tezei de abilitare prezintă formarea noastră academică și evidențiază influențele formative ale fiecărei etape parcurse, schițând direcțiile de cercetare pe care le-am urmat. Astfel, după o scurtă descriere a parcursului nostru universitar anterior studiilor doctorale, ca preparator și ca asistent în cadrul *Departamentului de limbi și literaturi romanice* (director de departament prof. univ. dr. Marian Papahagi) și, ulterior, în cadrul *Departamentului de limbi moderne aplicate* (director de departament lect. univ. dr. Rodica Baconsky), se descrie în detaliu concursul de împerejurări care ne-a permis să realizăm o teză de doctorat în cotutelă (2007-2011), între *Universitatea Pompeu Fabra (Barcelona)* și *Universitatea Babeș-Bolyai (Cluj-Napoca)* precum și modul în care ne-am orientat înspre studiul *discursului specializat*.

Având în vedere importanța tezei de doctorat în cadrul preocupărilor noastre științifice ulterioare, am dedicat mai multe secțiuni descrierii cadrului teoretic, a obiectivelor de cercetare urmărite, a metodologiei și a protocolului de analiză care a dus la rezultatele finale ale acestei cercetări. În încheierea acestei secțiuni dedicate studiilor noastre doctorale, am ilustrat impactul acestora adăugând o listă a mențiunilor tezei noastre de doctorat în bazele de date naționale, internaționale și o listă a citărilor acesteia, conform *Google Scholar*.

Aceste preocupări științifice au fost continuate și după susținerea tezei de doctorat și au influențat tot parcursul nostru de cercetare, stabilind *discursul specializat* ca centru al preocupărilor noastre științifice. Astfel, în lucrare, punem în evidență trei axe principale ale cercetării noastre în acest domeniu. Este vorba despre: *analiza discursului specializat*, *studierea terminologiei prezente în discursurile specializate* și despre *studii de traducere specializată*, în special în domeniul precum *traducerea audio-vizuală și localizarea de software*.

Pentru o prezentare completă a preocupărilor noastre științifice de-a lungul timpului, am menționat și studiile punctuale dedicate altor domenii de mai mică importanță. Pentru fiecare categorie tematică articulată în jurul *discursului specializat* au fost menționate citările care ilustrează impactul acestora.

Ca o completare a preocupărilor noastre științifice, tot în această secțiune sunt prezentate și participările noastre la manifestări științifice din țară și din străinătate.

II.2. Preocupări profesionale

În această secțiune se menționează cursurile pe care le predăm în prezent și care fac parte din norma noastră didactică. Acestea sunt grupate în funcție de nivelul de studii (licență, masterat), iar conținutul acestora este descris punându-se accentul pe tematică, metodologie de predare și pe problemele abordate în cadrul acestora. Fiecare descriere este însoțită de o bibliografie minimală a cursului respectiv, conform fișei disciplinei.

II.2.1.1. Nivel licență

1. **Metodologia informării și documentării** (curs teoretic) – este un curs centrat pe student, menit să îl ajute să descopere modul în care se elaborează, în diferite etape, o lucrare cu caracter științific adaptată nivelului acestuia. Este vorba despre un curs interactiv, care încurajează creativitatea și îi pune pe studenți în fața alegerii argumentate a unei teme de cercetare din domeniul traducerii specializate sau a terminologiei, pe care aceștia o dezvoltă pe toată durata semestrului. Scopul acestui curs este un prim contact cu cercetarea științifică și cu metodologia de lucru din acest domeniu, accentul cade, în cadrul acestui curs pe studiul de caz.

2. **Tehnologii aplicate în traducerea asistată** (curs practic), un curs orientat înspre formarea unui traducător care să poată stăpâni mai multe instrumente informatice de traducere, pe care să le utilizeze în funcție de contextul de lucru sau în funcție de cerințele clientului. De asemenea, în cadrul acestui curs se formează și competențe de gestionare de proiect traductologic, de revizie de text specializat și de utilizare responsabilă a IA în domeniul traducerii.

3. **Aplicații terminologice** (curs practic), are ca obiectiv principal aprofundarea formării în domeniul traducerii specializate și a gestiunii terminologice prin intermediul unor activități practice care să permită formarea unor competențe de utilizare a programelor informatice de identificare, de delimitare și de extragere a terminologiei dintr-un text dat, ceea ce poate contribui la eficientizarea activității traducătorului specializat.

4. **Traducere, terminologie și documentare bazate pe IA** (curs facultativ) – Acest curs a fost propus recent (februarie 2026) și abordează subiecte precum: *concepte de bază ale IA, evoluția diacronică a IA, tipologia IA, Inteligența Artificială Generativă (GenIA), asistenții conversaționali și specificul acestora, tipologia asistenților conversaționali bazați pe GenAI, prezentarea și utilizarea ChatGPT, Gemini, Claude în terminologie, documentare și traducere specializată* etc.

II.2.1.2. Nivel masterat

1. **Terminologie** – Curs esențial pentru formarea în cadrul *Masteratului european de traductologie și terminologie (METT)*, care abordează aspecte de bază precum: *practica terminologică vs. disciplina terminologiei, accepțiunile termenului terminologie în prezent, definițiile acestor accepțiuni și descrierea conceptelor de bază ale acestei discipline*. Pentru a putea avea un context general al acestei discipline, se prezintă aspecte istorice ale practicii terminologice cu diferite exemple de vocabulare, glosare și dicționare specializate, realizate în diferite epoci istorice.

2. **Traduceri audiovizuale (subtitrare)** – Structura cursului se bazează pe experiența noastră de subtitror profesionist, literatura de specialitate și pe recomandările specialiștilor internaționali în subtitrarea de film pe care i-am consultat în această problemă precum prof. Jorge Díaz Cintas (*University College London*) sau prof. Eduard Bartoll Teixidor (*Universidad Autónoma de Barcelona*).

3. ***Tehnologia Informației și a Comunicațiilor (TIC)*** este un curs destinat unei formări graduale și continue a competențelor informatice ale studenților noștri ca viitori traducători și interpreți specializați. Temele de bază pe care le abordăm sunt următoarele: *aplicații terminologice de bază, extracția terminologică colaborativă, documentarea colaborativă a termenilor, programe de traducere asistată precum SmartCat, MateCat, crearea de glosare și memorii de traducere.*

II.2.2. Alte activități profesionale

Urmând modelul universităților occidentale în care ne-am format, în afară de activitatea noastră universitară, în această secțiune se menționează și activitatea noastră de *traducător autorizat*, activitate care ne permite să adaptăm conținuturile pe care le predăm la practicile profesionale actuale de pe piața muncii. De asemenea, se menționează și activitățile extra curriculare realizate de noi precum: a) coordonarea lucrărilor studenților prezentate în conferințe internaționale, b) coordonarea publicațiilor masteranzilor și c) coordonarea *Cercului de studii terminologice* (2023-2026). Tot în acest capitol al tezei de abilitare, am dedicat o întreagă secțiune *Considerațiilor personale asupra actului didactic în mediul academic* (2.3), punând în evidență concepția despre predare și despre transmiterea de cunoaștere pe care am pus-o în aplicare, de-a lungul timpului, la catedră.

II.3. Reprezentare și recunoaștere academică

Această secțiune cuprinde activități de reprezentare a universității noastre prin următoarele activități academice, prezentate pe larg în această secțiune a tezei de abilitare:

II.3.1. Profesuri internaționale;

II.3.2. Membru în asociații științifice și în centre de cercetare;

II.3.2. Membru în comisii de îndrumare a tezelor de doctorat;

II.3.4. Evaluator / Comitete științifice de lectură;

II.3.5. Director / Membru în granturi finanțate instituțional.

III. Perspective de dezvoltare a carierei științifice, profesionale și academice

Această secțiune este dedicată prezentării direcțiilor viitoare de dezvoltare a activității noastre științifice, didactice și academice.

III.1. Perspective de dezvoltare în plan științific

În această secțiune se prezintă detaliat modul în care intenționăm să ne dezvoltăm în viitor cercetarea, în special în ceea ce privește liniile de studiu pe care le-am urmat de-a lungul timpului. Astfel, se menționează faptul că cercetările întreprinse până în prezent se pot aprofunda în mai multe domenii abordate de noi de pe diferite poziții teoretice, precum: *analiza, terminologia și traducerea discursului specializat.*

III.2. Perspective de dezvoltare a activității didactice

În această secțiune prezentăm ideile de dezvoltare a activității noastre didactice în viitor, printre care menționăm propunerea de cursuri noi la nivel de licență și de masterat și, în funcție de posibilități, propunerea unui masterat nou de traduceri audiovizuale care să completeze formarea pe care o oferă în prezent DLMA.

Tot ca perspectivă de dezvoltare a activității didactice, am considerat oportun să introducem o descriere detaliată a modului în care considerăm să abordăm activitatea de îndrumare a tezelor de doctorat. Toate ideile și principiile pe care dorim să le punem la baza aceste activități complexe sunt menționate în secțiunea *Coordonatorul și doctorandul, un tandem pentru o cercetare doctorală de succes* (III.2.4.).

III.2.4. Coordonatorul și doctorandul, un tandem pentru o cercetare doctorală de succes

Această secțiune descrie principiile care, considerăm noi, ar trebui să ne ghideze în îndrumarea tezelor de doctorat, astfel încât acest parcurs, chiar dacă este unul dificil și de durată să fie benefic pentru doctorand. În această secțiune a tezei de abilitare se conturează un parcurs doctoral complet și complex, care pune accentul pe o progresie coerentă și naturală a formării competențelor de cercetare și de documentare, în care doctoranzii își descoperă treptat, cu sprijinul coordonatorului, pasiunea pentru domeniul de specializare pe care l-au ales.

III.3. Perspective de dezvoltare a activităților academice

Această secțiune prezintă modul în care dorim să dezvoltăm, în viitor, activități de reprezentare academică și să ne diversificăm activitatea în cadrul departamentului și chiar la nivel de facultate, realizând și sarcini de natură administrativă pe care nu am avut ocazia să le realizăm până în prezent.

HABILITATION THESIS SUMMARY

The habilitation thesis provides an overview of my entire academic career, brought together under the title *Specialized Discourse in Romance Languages: Analysis, Translation, and Terminology*. It presents our professional academic development, highlighting aspects such as research, teaching, and academic representation, while also outlining our career development goals and plans for the coming years. Thus, the habilitation thesis is structured according to our research interests in the study of specialised discourse within Romance languages and includes several areas such as discourse analysis (electronic discourse, communicative interactions, the construction of discursive identities), specialised translation (particularly audiovisual translation and movie subtitling), as well as terminology (building glossaries, terminological neologisms, terminology in Romance languages) are all areas of interest that, through time, have materialised into a consistent list of scholarly publications.

Specialised discourse, the central focus of my thesis—the study of which brings together various theoretical perspectives—is present at every stage of my entire academic career, highlighting its different facets: communicative, intercultural, and multilingual. Within this context, through a detailed presentation of our teaching, research, and academic representation skills acquired over time, we aim to demonstrate our ability to supervise doctoral students in our fields of expertise.

II. OVERVIEW OF SCIENTIFIC, PROFESSIONAL, AND ACADEMIC TRACK RECORD

II.1. Research Track Record

The first section of the habilitation thesis presents our academic background and highlights the formative influence of each stage achieved, providing an overview of the research fields on which focus has been placed. Thus, following a brief overview of my academic experience during my pre-doctoral studies—as a ”preparator” and teaching assistant in the *Department of Romance Languages and Literatures* and, subsequently, in the *Department of Applied Modern Languages (DLMA)* — we provide a detailed account of the set of circumstances that led to the completion of a PhD thesis (2007–2011) carried out under the joint supervision of *Pompeu Fabra University (Barcelona)* and *Babeş-Bolyai University (Cluj-Napoca)*, with a focus on the study of specialised discourse.

Due to the importance of the PhD thesis within the context of our further scientific developments, several sections within this document focus on the theoretical framework, the research objectives targeted, the methodology, and the analysis protocol which led to the outcome of this research. To conclude this section on our PhD studies, and to illustrate their impact, we have highlighted the presence and mentions of our PhD thesis in a number of national and international databases.

These research areas have been consistently developed since the defense of our PhD thesis and have shaped our entire research track, placing specialised discourse at the center of our focus. Thus, we highlight the fact that we focus our research on three main areas: the analysis of specialised discourse, the study of terminology present in specialised discourse, and the study of specialised translation, particularly audiovisual translation and software localisation.

In order to provide a comprehensive overview of our areas of research over time, we have also included specific studies dedicated to areas of lesser concern. For each thematic category centered on specialised discourse, relevant citations illustrating their impact have been provided.

In addition to our scientific areas of interest, this section also includes details of our participation in national and international scientific conferences.

II.2. Professional Track Record

This section lists the subjects we currently teach as part of our regular teaching load. These are grouped by academic rank (bachelor's, master's), and their content is described with an emphasis on the subject matter, methodology, and the issues addressed in these courses. Each description is accompanied by a minimum bibliography relevant to the corresponding subject.

II.2.1.1. Undergraduate Courses

1. *Information and Documentation Methodology* (lecture) – is a student-centered course designed with the aim of guiding students through the various stages of developing an academic paper. The focus is on an interactive course that encourages creativity and challenges students to make a well-reasoned choice of a research topic in the field of specialised translation or terminology, which will be developed throughout the semester.
2. *Technologies Applied in Computer-Assisted Translation* (seminar), a lecture aimed at shaping a translator with the ability to master various computer-assisted translation tools and use them according to the work context or client requirements. This course also develops skills in translation project management, specialised proofreading, and responsible use of AI in the field of translation.
3. *Terminology Applications* (seminar) aims primarily to deepen students' training in specialised translation and terminology management by means of hands-on activities that enable them to develop skills in using software for identifying, delimiting, and extracting terminology, thereby contributing to the efficiency of the specialised translator's work.
4. *AI-Based Translation, Terminology, and Documentation* (elective course) – A recently introduced option course covering topics such as: basic concepts of AI, the diachronic evolution of AI, AI typology, Generative Artificial Intelligence (GenAI), conversational agents and their specific features, typology of GenAI-based conversational agents, and the presentation and use of ChatGPT, Gemini, and Claude in terminology, documentation, and specialised translation, and so on.

II.2.1.2. Postgraduate Courses

1. *Terminology* - This course covers fundamental topics such as: terminological practice versus the discipline of terminology, definitions of the term “terminology”, and a description of the basic concepts of this discipline. In order to provide a general background to this discipline, historical aspects of terminological practice are presented, along with various examples of vocabularies, glossaries, and dictionaries compiled during different historical periods.
2. *Audiovisual Translation (Subtitling)* – The course content is based on our experience as professional subtitler, the relevant literature, and the recommendations of international experts in film subtitling whom we consulted on this topic, such as Prof. Jorge Diaz Cintas (University College London) and Prof. Eduard Bartoll Teixidor (Universidad Autónoma de Barcelona).
3. *Information and Communication Technology (ICT)* is a course designed for the gradual and continuous development of our students’ IT skills as future professional translators and interpreters. The core topics we cover are as follows: basic terminology applications, collaborative terminology extraction, collaborative term documentation, computer-assisted translation software such as *SmartCat* and *MateCat*, and the creation of glossaries and translation memories.

II.2.2. Other Professional Activities

This section outlines our work as a certified translator as well as other activities related to our professional field, such as: coordinating student papers presented at international conferences, supervising master’s students’ publications, and organizing the *Terminology Study Group*. We also included within this chapter of the habilitation thesis an extensive section focusing on personal reflections on *Teaching within academical settings* (2.3), highlighting the approach to teaching and knowledge transfer that we have implemented over time.

II.3. Academic Recognition and Representation

This section covers activities related to representation of our university through a series of specific activities, which are detailed below:

II.3.1. International professorships;

II.3.2. Membership in scientific associations and research centers;

II.3.2. Membership on doctoral thesis advisory committees,

II.3.4. Scientific peer review committees;

II.3.5. Principal Investigator / Co-investigator on institutionally funded grants.

III. Career development perspectives in science, professional practice, and academia

This section provides an overview of the forthcoming directions we intend to pursue in our scientific, teaching, and academic work.

III.1. Research development

Provides a comprehensive overview of upcoming areas of research within the fields we have explored over time. Specifically, it highlights opportunities to expand our prior research within three distinct areas: analysis, terminology, and the translation of specialised discourse.

III.2. Educational Perspectives

We provide an overview of our planned development of educational activities for the future, which include introducing new undergraduate and graduate-level courses and, as circumstances permit, developing a new graduate program in audiovisual translation to complement the training currently offered by the DLMA.

III.2.4. Coordinators and doctoral students: a partnership for successful PhD research

This section provides an overview of the principles we believe should guide us in supervising PhD theses. These outline a doctoral track that emphasises the consistent and gradual acquisition of research and documentation skills, allowing PhD students to progressively explore their chosen field of specialisation with the guidance of their supervisor. In this section, we also illustrate how the habilitation thesis represents a coherent evolution of our academic work over the years, demonstrating our commitment and capacity for guiding and supervising PhD theses.

III.3. Developments in academic activities

The aim of this section is to outline strategies for future academic representation, as well as efforts to diversify our role within the department and at the faculty level by undertaking administrative responsibilities in areas that we have not previously had the opportunity to address.